

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Даниел Вачков от Института за исторически изследвания при БАН
относно конкурс за заемане на академичната длъжност **доцент** по Социология,
антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Социална и културна
история на България. Ново и най-ново време), обявен в Държавен вестник бр. 105 от
11.12.2020 г. за нуждите на Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

В конкурса за доцент участва като единствен кандидат гл. ас. д-р Галя Николаевна
Гончарова. Кандидатът е представил всички необходими документи за участие в
конкурса и няма допуснати административни пропуски. Комплектът съдържа
необходимите материали, даващи пълна и подробна информация за научната и
преподавателската дейност на гл. ас. Галя Гончарова. Научната продукция се състои от
1 монография, две глави от книги, 5 участия в съставителство на тематични броеве на
списания и сборник и 25 научни студии и статии. Всичките споменати публикации са
излезли след заемането на академичната длъжност главен асистент.

Становището е изработено в съответствие с изискванията на Глава трета, Раздел
трети от ЗРАСРБ – Условия и ред за заемане на академичната длъжност „доцент“ и Глава
трета, Раздел трети на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Изследователските интереси на гл. ас. д-р Г. Гончарова обхващат твърде широк
диапазон от теми и периоди от културната и социалната история на България през ХХ в.
Като се започне от публикациите, изследващи съвременните възприятия към
религиозността, грижата, смъртта, премине се към изучаването на колективната памет
сред различни общности, главно мигрантски, и се стигне до анализирането на
трудностите и перипетиите на българската културна модернизация, могат ясно да се
открийт качествата на един вече доказал се изследовател в областта на културологията.
Наред с тематичното и хронологичното разнообразие на научните публикации на Г.
Гончарова е необходимо да се отбележи дълбочината на научния анализ и
аргументираността на направените в тях изводи и заключения.

Основният труд, с който гл. ас. Г. Гончарова кандидатства в конкурса е
монографичното ѝ изследване Хроника на замогването и модернизацията в Царство
България. Историята на Александър Тенев. София, ИБКМ, Сиела, под печат.

За изходна точка на изследването е избрано проследяването на историята на една значима в регионален контекст личност, явяваща се едновременно обект и субект на протичащите през първата половина на XX в. модернизационни процеси в българското общество. Всъщност обаче семейната история се превръща само в претекст за изграждането на широка панорама не само на политическия, икономическия и културния живот в малкото пространство заключено между няколко села и неголям провинциален град, но в истинска хроника на следосвобожденската българска модернизация, с особен акцент върху междувоенния период. Като следва многообразните страни на житейския път на своя активен и успял в цялостен план герой авторката умело включва в изследването си всички характерни аспекти на общественото развитие от тази епоха. По този начин се изгражда пъстра картина на политическото, стопанското, културното, социалното развитие на българите след Освобождението, промените в бита, всекидневието, нагласите, възприятията им към случващото се.

Разбира се, проучването се гради на няколко централни теми, отразяващи от една страна основните дейности на фамилията на Александър Тенев и от друга главните полета на протичащата в България трудна и на моменти противоречива модернизация през първата половина на XX в. Г. Гончарова прилага много оригинален подход за изграждането на част от структурата на своето изложение като избира да използва базисната информация, отразена в личната карта на българския гражданин от 30-те години на миналия век. Съвсем естествено започва се със занятието и стопанската дейност на изследвания обект. Като стопански историк веднага бих искал да изкажа задоволството си от точното представяне на основните характеристики на стопанското развитие на България през тази епоха. Особено добре Г. Гончарова анализира и оценява ролята и значението както в регионален така и в национален мащаб на хора като Александър Тенев за процесите на икономически подем и модернизация през 20-те и 30-те години на XX в. въпреки трудните следвоенни и следкризисни условия. Представяйки предприемчивостта, находчивостта, практическите знания и умения на своя герой, прилагани в твърде широка гама от дейности – земеделие, търговия, банкерство, авторката на монографията изгражда типологизиран образ на основния носител на стопанската модернизация в следосвобожденска България – човек все още живеещ в два свята – на традицията и на настъпващата модерност или с други думи на облечения в селски дрехи велосипедист. В тази част единствено не мога да се съглася с коментара на Г. Гончарова относно предложението на Банкерския съвет за сливането на

Новозагорската банка със сродни малки провинциални банки. Тук авторката се е позовала предимно на критичната оценка на Румен Аврамов по отношение на Банка „Български кредит“ (ББК), но всъщност по-задълбоченото изследване на проблема показва правилността на банковата политика на държавата, осъществявана чрез ББК, която води до стабилизиране на банковия сектор през втората половина на 30-те години. И затова мисля, че отказът на Новозагорската банка да се слее с по-голямата структура не е от опасения, че ще бъде изкупена на безценица, както се споменава в текста, а че нейните акционери ще загубят възможността да бъдат безконтролното кредитирани, което всъщност е крайно нездравословна за всяка банкова институция политика.

Другият стълб, около който се изгражда монографичния труд на Г. Гончарова е изследването на пространството, в което протича живота на фамилията Теневи, респективно мястото на модернизация на българското общество през първата половина на XX в. – малкия град, селото, дома, семейството. В тази част на изложението много компетентно и същевременно увлекателно авторката представя сблъска между традиционното и модерното, факторите и носителите на модерността, етапите, през които се осъществяват промените. Включени са огромен кръг от теми, отнасящи се до градска и селска култура, благоустройство, медицина, идейни движения, всекидневие. И навсякъде текстът впечатлява с широките познания и задълбочения анализ, с точните и адекватни оценки и изводи.

За да компенсира острия дефицит на извори за конкретната история на фамилията Теневи Г. Гончарова привлича впечатляващо количество научна литература и архивни източници. Използвани са множество краеведски изследвания, провинциални вестници и издания, документи от Централния и провинциалните архиви, но също така и много изследвания, разглеждащи процесите в национален мащаб. За да запълни не малкото бели петна и да придаде живот на семейния разказ авторката умело използва похватите на устната история, включвайки информация от множество интервюта на близки или по-далечни хора, свързани с обекта на изследването. Текстът е отлично илюстриран с подходящи снимки и факсимилета на документи.

Стилът на изложението също заслужава да бъде подобаващо отбелязан. Г. Гончарова успява да съчетае научните характеристики на един академичен текст с почти художествените похвати на приятен и увлекателен исторически разказ. Научните анализи се редуват с пасажии, наподобяващи пътепис, в който авторката ни води във времето и пространството, както по нейните изследователски стъпки така и през

събитията и преживяванията на нейните герои. И всичко това се прави без по никакъв начин да пострада научната стойност на труда.

С увереност мога да заявя, че монографичния труд на Г. Гончарова представлява изключително успешно изследване. В него авторката демонстрира отлично познаване на теми от най-разнообразни области на стопанската, политическата и културната история на България през първата половина на XX в.

Въз основа на всичко написано дотук си позволявам най-искрено да препоръчам на Научното жури да предложи на Факултетния съвет на Философски факултет да присъди на гл. ас. д-р Галя Гончарова академичната длъжност „доцент“.

04.04.2021.

проф. Даниел Вачков